



KLAGA HOS JO?



RIKSDAGENS JUSTITIEOMBUDSMAN

RIKSDAGENS JUSTITIEOMBUDSMAN



Vad gör JO?

Justitieombudsmannen övervakar att myndigheterna och tjänstemännen följer lagen och fullgör sina skyldigheter. Också andra som sköter offentliga uppdrag står under JO:s tillsyn. JO övervakar framför allt att god förvaltning iakttas och att de grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna tillgodoses.

För övervakningen svarar, vid sidan av JO, två biträdande justitieombudsmän. De verkar självständigt och med samma befogenheter som JO.

JO och de biträdande justitieombudsmännen väljs av riksdagen för fyra år åt gången. JO utser ställföreträdare för de biträdande justitieombudsmännen. JO avger varje år en berättelse till riksdagen om sin verksamhet.

På bilden laglighetsövervakarna, (från vänster) biträdande JO Maija Sakslin, biträdande JO Pasi Pölönen och JO Petri Jääskeläinen.

Hur arbetar JO?

JO undersöker inkommande klagomål. JO kan också på eget initiativ undersöka missförhållanden som han eller hon lag märke till.

JO gör inspektioner i slutna anstalter, garnisoner och ämbetsverk. I samband med inspektionerna ges de intagna, beväringarna och personalen tillfälle att samtala konfidentiellt med JO.





NÄR KAN MAN FÅ HJÄLP AV JO?

Ni kan vända Er till JO vid misstanke om att en myndighet eller tjänsteman inte har följt lagen eller fullgjort sina skyldigheter eller att grundläggande och mänskliga rättigheter inte har respekterats.

Vem kan klaga?

Vem som helst kan klaga hos JO. Ert klagomål kan gälla ett ärende som rör Er eller en myndighets förfarande över huvud taget. Det är skäl att bifoga en fullmakt om Ni klagat på någon annans vägnar.

Mot vem kan klagomål riktas?

Klagomålet kan gälla myndigheter och tjänstemän samt andra som sköter offentliga uppdrag.

Innan Ni skriver ett klagomål lönar det sig ofta att först kontakta den myndighet vars agerande Ni anser vara lagstridigt. Problemet kan lösas snabbt på detta sätt.

Exempel på myndigheter

- statliga ämbetsverk och inrättningar
- kommunala ämbetsverk och förtroendemannaoorgan
- domstolar

Exempel på tjänstemän

- poliser
- utmätningsmän
- socialarbetare
- hälsocentralläkare
- kommundirektörer
- grundskollärare
- byggnadsinspektörer
- domare

Exempel på offentliga uppdrag

- arbetslöshetskassor och försäkringsanstalter som sköter lagstadgade ersättningar, understöd och pensioner
- privata aktörer som säljer social- och hälsovårdstjänster till kommuner, t.ex. barnhem och äldreboenden.

JO övervakar inte

- riksdagens lagstiftningsarbete och inte heller riksdagsledamöterna
- justitiekanslern i statsrådet
- utländska myndigheter
- internationella organisationer
- ideella föreningar
- banker och andra företag
- bostadsaktiebolag
- enskilda yrkesutövare, t.ex. advokater och privatläkare
- privatpersoner

Vad kan ett klagomål gälla?

Ett klagomål kan gälla lagstridigt förfarande.

Exempel på lagstridigt förfarande

- överskridande av befogenheter och missbruk av prövningsrätt
- dröjsmål med handläggningen av ärenden, bristfällig motivering av beslut, vårdslöshet, bristande rådgivning, osakligt uppträdande och annat som strider mot god förvaltning
- kränkning av grundläggande och mänskliga rättigheter

JO undersöker inte

- anonyma klagomål
- klagomål som gäller över två år gamla ärenden, om inte särskilda skäl föreligger
- ärenden som redan behandlas av domstol eller någon annan myndighet
- ärenden som överklagats men ännu inte avgjorts eller som ännu kan överklagas
- ärenden som inte hör till JO:s behörighet

Hur undersöks klagomål?

JO undersöker ett klagomål om det finns skäl att misstänka att en myndighet har agerat lagstridigt eller försummat sina skyldigheter eller om JO av någon annan anledning anser det vara motiverat.

JO vidtar med anledning av ett klagomål sådana åtgärder som han eller hon anser vara motiverade och bedömer ärendet utifrån hur lagen efterlevs, rättssäkerheten tryggas samt de grundläggande och mänskliga rättigheterna tillgodoses.

I samband med undersökningen av ett klagomål hörs den som klagomålet riktar sig mot och de berörda myndigheterna bes inkomma med utredningar och yttranden. JO kan också be kansliets inspektörer utreda ärendet. Vid behov kan JO också be polisen inleda en undersökning.

Den berörda myndigheten får veta vem som klagat då den ges tillfälle att ge sin syn på saken.

Klagomål är i allmänhet offentliga handlingar. Uppgifter om t.ex. den klagandes hälsotillstånd eller sociala förmåner är dock sekretessbelagda enligt lag.

JO kan överföra behandlingen av klagomålet till en behörig myndighet. Klaganden underrättas då om överföringen.

Vad kan ett klagomål leda till?

Följderna av klagomålet beror på vad som framkommit vid utredningen.

JO kan

- väcka åtal om det är fråga om ett brott
- ge en anmärkning om det är fråga om lagstridigt förfarande eller försumelse av skyldigheter
- delge myndigheten sin uppfattning om det förfarande som lagen kräver
- uppmärksamma myndigheten på de krav som god förvaltning ställer eller på synpunkter som främjar respekten för de grundläggande och mänskliga rättigheterna
- föreslå att myndigheten ska rätta ett fel eller missförhållande eller ge gottgörelse
- uppmärksamma vederbörande ministerium på brister i bestämmelser och föreskrifter samt göra framställningar om att avhjälpa bristerna

Däremot kan JO inte

- ändra myndigheters avgöranden
- upphäva domstolsbeslut eller ingripa i bedömningen av bevisning eller rättsfrågor
- ingripa med anledning av hur en myndighet har utövat sin prövningsrätt, om den inte har överskridits eller missbrukats
- besluta om skadestånd
- ge juridisk rådgivning



HUR SKRIVER MAN ETT KLAGOMÅL?

Klagomålet kan formuleras fritt i ett brev till JO eller skrivas på klagomålsblanketten.

Blanketten är en bilaga till denna broschyr. Den kan också hämtas i elektronisk form på adressen www.ombudsman.fi.

Klagomålet kan på förhand diskuteras med någon av tjänstemännen vid JO:s kansli. De kan kontaktas via riksdagen växel tfn 09 4321.

Klagomålet ska skrivas på något av de inhemska språken eller vid behov på engelska.

Av klagomålet ska framgå

- vem eller vilken myndighet klagomålet riktar sig mot
- vilket agerande eller beslut Ni anser vara lagstridigt
- varför Ni anser att agerandet eller beslutet är lagstridigt
- huruvida ärendet redan behandlas av en domstol eller någon annan myndighet

Av klagomålet måste framgå klagandens namn och adress samt gärna också telefonnummer och e-postadress. JO undersöker inte anonyma klagomål.

Bilagor och hur man lämnar in klagomålet

Bifoga gärna kopior av beslut och andra handlingar som belyser ärendet. Klagomålet kan sändas in per post, fax eller e-post. Klaganden får ett meddelande om att klagomålet har anlänt till JO.

Behandlingen av klagomålet är avgiftsfri. Behandlingstiden varierar, men kansliet strävar efter att avgöra alla ärenden inom ett år.

Beslut med anledning av klagomål

JO:s avgörande sänds alltid till den klagande. Samtidigt returneras andra bilagor än sådana som sänts per e-post.

Avgörandena publiceras eventuellt på JO:s webbsidor och också medierna kan informeras om dem. Klagandens namn och sekretessbelagda uppgifter publiceras inte.

HAR NI KLAGAT ELLER ÖVERKLAGAT HOS NÅGON
ANNAN MYNDIGHET I DENNA SAK? *

JA

NEJ

HOS VILKEN MYNDIGHET?

NÄR?

ÄR ÄRENDET REDAN AVGJORT? *

JA

NEJ

DATUM *

UNDERSKRIFT *

Om klagomålet gäller en myndighets beslut är det skäl att bifoga beslutet eller en kopia av det. Sänd bilagorna per e-post till ombudsman@riksdagen.fi eller på adressen Justitieombudsmannens kansli, 00102 Riksdagen. Om ni sänder material, som innehåller sekretessbelagda eller annars känsliga uppgifter, vänligen använd skyddad e-post: <https://turvapoisti.eduskunta.fi>.
Skriv: oikeusasiames@eduskunta.fi i mottagarfältet.

VEMS ELLER VILKAS FÖRFARANDE KRITISERAR NI? *

HÄNDELSEFÖRLOPPE

VÄND



RIKSDAGENS JUSTITIEOMBUDSMAN

KLAGOMÅL TILL RIKSDAGENS JUSTITIEOMBUDSMAN

Fyll i alla punkter som är markerade med asterisk (*) och motivera varför Ni anser att myndighetens agerande är lagstridigt eller felaktigt. Fortsätt på ett separat papper om utrymmet inte räcker till. Bifoga gärna beslut och dokument som stöder klagomålet. Bilagorna kommer att returneras.

EFTERNAMN *

FÖRNAMN *

ADDRESS *

POSTNUMMER *

POSTANSALT *

TELEFON DAGTID

FAX

E-POST

MYNDIGHET ELLER ANNAN MYNDIGHETSUTÖVARE
VARS AGERANDE NI KRITISERAR *

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

NÄR? VAR?

.....

ANNAT

.....

.....

VARFÖR ANSER NI ATT BESLUTET ELLER AGERANDET ÄR LAGSTRIDIGT? *

.....

VILKA ÄR DE GRUNDLÄGGANDE OCH MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA?

JO prövar klagomål också med avseende på de mänskliga rättigheterna och en god förvaltning.

Med grundläggande fri- och rättigheter avses sådana individuella rättigheter som tryggas i Finlands grundlag. Rättigheterna ger uttryck för allmänt accepterade värderingar i samhället.

De grundläggande friheterna skyddar individen mot inblandning från det allmänna. Till dessa friheter hör bl.a. rätten till liv, personlig frihet och integritet liksom också rörelsefriheten, skyddet för privatlivet, yttrandefriheten, mötes- och föreningsfriheten samt egendomsskyddet.

Till de grundläggande rättigheterna hör de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna, inklusive rätten till arbete, social trygghet och utbildning.

Dessutom skyddar grundlagen jämlikheten och jämställdheten, rösträtten och medbestämmanderätten, de språkliga rättigheterna, miljön och rättssäkerheten.

Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna är förpliktande för medlemsländernas myndigheter då unionens lagstiftning tillämpas.

De mänskliga rättigheterna är sådana rättigheter av grundläggande natur som tillkommer alla och som ingår i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter. Finland har förbundit sig att trygga de mänskliga rättigheterna för alla.

De mänskliga rättigheternas syfte är att trygga rätten till ett människovärdigt liv.

De nationella grundläggande fri- och rättigheterna, Europeiska unionens grundläggande rättigheter samt de internationella mänskliga rättigheterna bildar i Finland ett rättskyddssystem, där rättigheterna kompletterar varandra.

Det allmänna är skyldigt att trygga och främja förverkligandet av dessa rättigheter.

VAD ÄR GOD FÖRVALTNING?

God förvaltning är en grundläggande rättighet. God förvaltning innebär framför allt att var och en har rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet.

God förvaltning innebär t.ex. att

- sakliga förfrågningar besvaras
- sökanden får yttra sig i ett ärende som gäller honom eller henne
- beslut motiveras tillräckligt utförligt
- de språkliga rättigheterna beaktas

God förvaltning innebär också opartiskhet, noggrannhet och sakligt uppträdande.

I förvaltningslagen och andra lagar föreskrivs närmare om de krav som god förvaltning ställer.



JO:S SPECIALUPPDRAG



Nationellt besöksorgan mot tortyr

Riksdagens justitieombudsman utsågs den 7 november 2014 till nationellt besöksorgan mot tortyr (NPM, National Preventive Mechanism) enligt det fakultativa protokollet till Förenta Nationernas (FN) konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (OPCAT, Optional Protocol to the Convention against Torture).

Det nationella besöksorganets uppgift är att förebygga tortyr och annan förbjuden behandling genom att göra regelbundna inspektioner av platser där frihetsberövade personer hålls.

Utifrån sina observationer i samband med inspektionerna ger besöksorganet anvisningar och rekommendationer i syfte att förbättra behandlingen av frihetsberövade personer. Dessutom kan besöksorganet komma med förslag eller ge utlåtanden om lagstiftning som är under beredning.

Vid inspektionerna kan besöksorganet anlita utomstående experter inom olika områden som till exempel yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvård eller erfarenhetsexperter.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

I anslutning till justitieombudsmannens kansli finns Människorättscentret som har en människorättsdelegation. JO, Människorättscentret och människorättsdelegationen bildar tillsammans Finlands nationella institution för mänskliga rättigheter.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD, Convention on the Rights of Persons with Disabilities) och dess fakultativa protokoll trädde i kraft den 10 juni 2016 i Finland. Finlands nationella människorättsinstitutionens uppgift är att främja, skydda och övervaka genomförandet av konventionen.

Konventionens syfte är att främja, skydda och säkerställa det fulla och lika åtnjutandet av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning och att främja respekten för deras mänskovärde.

Ledande principer i konventionen är tillgänglighet och förbud mot diskriminering. Konventionen framhäver att

en person med funktionsnedsättning har rätt att delta i beredningen av och beslutsfattandet i ärenden som rör honom eller henne själv.

Personer med funktionsnedsättning och de organisationer som representerar dem ska involveras och medverka i övervakningsförfarandet. För detta ändamål inrättades en permanent sektion under Människorättscentrets människorättsdelegation: kommittén för mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Barnets rättigheter

Riksdagens justitieombudsman och barnombudsmannen anses tillsammans utgöra ett nationellt tillsynsorgan enligt FN:s konvention om barnets rättigheter. JO övervakar att barnets rättig-

heter tillgodoses genom inspektioner och avgöranden i klagomålsärenden som gäller barn.

Hemligt inhämtande av information

Justitieombudsmannen övervakar hemligt inhämtande av information vid utredning, förhindrande och avslöjande av brott. Hemligt inhämtande av information omfattar till exempel teleavlyssning och -övervakning, teknisk avlyssning, optisk observation, täckoperationer och bevisprovokation genom köp. Metoderna används utan den övervakades vetskap.

Polisen, Tullen, Gränsbevakningsväsendet och försvarsmakten avger till JO årligen berättelser om användningen av hemliga inhämtnings metoder av information.



KONTAKTUPPGIFTER

POSTADRESS

Riksdagens justitieombudsman
00102 Riksdagen

TELEFON

09 4321 (växel)

E-POST

ombudsman@riksdagen.fi

SKYDDAD E-POST

Det är skäl att använda skyddad e-post för försändelser som innehåller sekretessbelagd eller annars känslig information.

SKYDDAD E-POST:

<https://turvaposti.eduskunta.fi>

MOTTAGARE:

oikeusiamies@eduskunta.fi

BESÖKADRESS

Justitieombudsmannens kansli
Arkadiagatan 3, Helsingfors

(Riksdagens tillbyggnad
Lilla parlamentet)

Öppet mån–fre kl 9–16

FAX

09 432 2268

WEBBSIDOR

www.ombudsman.fi

KUNDBETJÄNING

Samtal om eventuella klagomål:
tfn 09 4321

Förfrågningar om handläggningen:
registratorskontoret, tfn 09 432 3381

BILDER

PÄRM, SIDA 12 *Jukka Lehtinens skulptur »Smultronstället», framför Lilla parlamentet. FOTO: Pertti Nisonen*

SIDA 2 *FOTO: Mikko Mäntyniemi*

SIDA 5 *FOTO: Hanne Salonen / Riksdagen*

SIDA 14 *FOTO: Virpi Salminen / Justitieombudsmannens kansli*

